

VATHY ZSUSZA:

Herend, az más

Kemencenapló és masszabáb... A riportregények és szociográfiák ezen újabb képviselője tényfeltáró elemekkel illusztrálja a Herendi Porcelánmanufaktúra mindennapjait. Vathy Zsuzsa írása – ahogy maga a szerző is megfogalmazza – azt hivatott bemutatni, miként működött és működik a Munkavállalói Rész tulajdonosi Program (MRP). *Lapszéleiben* az író saját hozzáfűznivalói révén megismerttet egy olyan jelentős helyet, amely a magyarok szemében elől kissé rejtve van, ezért felfedése-felfedezése egy kisebb, de korántsem elhanyagolható könyv segítségével történik. A várossal és lakóival – a műfajhoz híven – nem a fantázia vagy a fikció elemei útján találkozunk az olvasó, hanem mintegy valóságos történetesen keresztül (ebben rejlik a szociográfia jelentősége és legnagyobb vonzereje).

A „regény” fejezeteiben Herend embereit (dolgozóit), eseményeit mutatja be a szerző; kicsit a hagyományos irodalom és a szociográfiák világában érezhetjük magunkat. A történet az 1990 és 2005 közötti időszakot öleli fel, a rendszerváltás kezdeteitől egészen napjainkig. A történelemből a jelenbe vezető

periódus ez, melyben bemutatásra kerül a herendi porcelánüzem élete, működése, a működöttek sorsa, helyzete, és az, miként harcoltak egymásért, megválasztásokért, leváltásokért, állásuk megtartásáért. Mert ahogy az általában lenni szokott, a kétkezi munkásokon, porcelánfestőkön, korongozókon, égetőkön, mázolókön, csiszolókon és a különböző generációk tagjain, leszármazottakon, dinasztiákon keresztül alkotó művészek csattan az ostor, történetük bármi a gyár mindennapjaiban. A gazdasági, pénzügyi helyzetek, valamint saját – munkahelyi és személyes – egzisztenciájuk hullámzó vál-

tozását részvényeikkel próbálták biztosabbá tenni. S ha olykor nehézkes is a sikerek elérése, a körülmények időnként javulnak, és vannak kiváltságosabbak, akiknek a munkája valóban művészet: ilyenek a Herend Stúdió dolgozói, a főfestő és a mesterfestő.

Az ő számukra megnyílt a lehetőség a nemzetközi közönség elé tárt alkotásra. Mindenekelőtt a korszerűsítés volt a céljuk, hogy a minőségnek még tisztább utat nyithassanak. Mert ami készül, ami létrejön, az világhírű, de a hamisítás és az áron alul történő értékesítés kikezdi a „hitelességet”. Ahogy az lenni szokott, Magyarországon nincs elég reklámértéke a manufaktúrának, a neveknek, mindez a saját hazájában csak süllye-

dő hajó... A külföld azonban kapva kap a herendi termékek után.

Az olvasó jelen van a műhelyben, a festők, formázók mellett, s ahogy a szerző előtt, előtte is feltárul a munkafolyamat minden részlete. Érezhető, amint a dolgozók, művészek – mert fontos kérdés, miként tekint az ember ezekre a „kollégákra” – elkészítenek egy vakaródzó nyulat, egy kis flamingót, zenészeket vagy egy pipázó törököt. A manuális munkák, részletek mellett betekintést nyerhetünk a herendi gyár épületének dekorációs kidolgozottságába, építészeti megoldásaiba – beleérve ebbe az angyalokat is. Emellett sikeres tekecsappal büszkélkedik a

herendi porcelániparban dolgozók gárdája, és szociális jellegű létesítmények is tartoznak a gyár körzetébe. A könyv utolsó lapjain pedig pár sorban összefoglalva hirdetik a Porcelánváros lehetőségeit.

Vathy Zsuzsa könyve a napló műfaját is felidézi, sőt kezelhető kimondottan naplóként is, „kemencenaplóként”, ahogy azt egy helyen a könyvben olvashatjuk. Számos ember sajátos univerzuma ez, akik rengeteget tettek ennek a különleges helynek, elzárt kis világnak a fejlődéséért.

HÖRCHER ESZTER

(Kortárs Kiadó, Budapest, 2006,
176 oldal, 1800 Ft)

Művészet

DROZDIK ORSOLYA:

**Individuális mitológia
Konceptuálistól a
posztmodernig**

A hetvenes évek művészetének konceptuális vonulata az elméletet, a fogalmi vizsgálódást helyezte előtérbe, azzal egyidejűleg, hogy elfordult a képi esztétikától. A kritikai ártértékelések a művészet természetének jellegbeli megváltozását visszafordít-

hatatlan állandóként tudatosították. Tüneteszerűvé vált ugyanakkor, hogy nem egy alkotó önmaga kényszerült műveinek, művészetének elméleti-poétikai tolmácsolására. Egyrészt annak folytán, hogy a radikális, újraértékelő művészetstratégiát a hivatalos doktrína ellentestként kezelte, másrészt pedig azért, mert a művészettörténészek és a műkritikusok nem voltak felkészülve a gyakorlatban végbement változások naprakész interpretálására. Így vált elfoga-